

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет географічний
Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів

Затверджено

На засіданні кафедри ґрунтознавства і
географії ґрунтів
географічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № _1_ від __30.08_2021 р.)

Завідувач кафедри

___ проф. Зіновій ПАНЬКІВ

Силабус з навчальної дисципліни
«ПРОГНОЗУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ»,
що викладається в межах
ОПШ «Ґрунтознавство та експертна оцінка земель»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 103 Науки про Землю

Львів 2021 р.

Назва курсу	Прогнозування використання земель
Адреса викладання курсу	вул. Дорошенка, 41, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки 103 Науки про Землю
Викладач курсу	Телегуз Олексій Гнатович – кандидат географічних наук, доцент
Контактна інформація викладача	e-mail: oleksiy.telehuz@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Консультації відбуваються в день проведення лекцій і практичних занять за адресою: вул. Дорошенка, 41, кім. 100, або за попередньою домовленістю.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/academics/bachelor/earth-science-geography/sylabusy-za-opp-2021-r-gruntoznavstvo-i-ekspertna-otsinka-zemel-bakalavry
Інформація про курс	Навчальний курс «Прогнозування використання земель» є дисципліною вільного вибору студента з циклу професійної та практичної підготовки для галузі знань 10 – <i>Природничі науки</i> зі спеціальності 103 <i>Науки про Землю</i> для освітньої програми « <i>Ґрунтознавство та експертна оцінка земель</i> » бакалавра, яка викладається у 8 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Курс розроблено таким чином, щоб надати студентам теоретичні знання та практичні навички щодо прогнозування і раціонального та екологічнобезпечного використання земель. Курс узагальнює отримані раніше професійні знання, дає змогу використовувати вітчизняний і світовий досвід у галузі прогнозування використання земель, отримати знання для фахової комунікації з фахівцями інших країн. Здобувачі отримають уявлення про земельні ресурси та основи прогнозування їх раціонального та ефективного використання.
Мета та цілі курсу	Метою викладання навчальної дисципліни “Прогнозування використання земель” є навчити студентів робити прогноз використання земель. Цілі курсу: <ul style="list-style-type: none"> опанування студентами наукових, нормативних і організаційних основ прогнозування, формування знань, вмінь і навичок у вказаних галузях діяльності для забезпечення ефективності природоохоронної діяльності; ознайомлення з теоретичними і правовими засадами використання земель в Україні та за кордоном; надати студентам необхідні теоретичні знання та практичні навички з прогнозування використання земельних ресурсів; навчити їх у своїй виробничій і проектній роботі застосовувати загальнотеоретичні і науково методичні положення про прогнозування використання і охорони земельних ресурсів в практиці розробки цільових програм, комплексних і спеціалізованих схем і проектів та приймати на їх основі найбільш ефективні рішення по управлінню земельними ресурсами.
Література для вивчення дисципліни	Базова <ol style="list-style-type: none"> Добряк Д. С., Мартин А. Г., Євсюков Т. О. Управління земельними ресурсами: адаптація до європейських вимог / Землеустрій і кадастр. – 2010. – № 3. – С.3-9. Барвінський А.В. Захист орних земель від деградації // Землеустрій і кадастр. – 2006. – № 1. – С. 50 - 57. Булигін С.Ю. Формування екологічно сталих агроландшафтів. – К.: Урожай, 2005. – 300с. Булигін С.Ю., Барвінський А.В., А.О. Ачасова, А.Б. Оцінка і прогноз якості земель: Навч.посібник. Харк.нац.аграр.ун–т. – Х., 2008. – 237с. Веклич О.О. Економічний механізм екологічного регулювання в Україні. – К.: Український інститут дослідження навколишнього середовища і ресурсів, 2013. – 88с. Вергунова І.М. Математичні моделі поверхневого забруднення у ґрунтах:

	<p>Навчальний посібник. – К.:ННЦ «ІАЕ», 2018. – 148 с.</p> <p>7. Концепція охорони ґрунтів від ерозії в Україні // Українська Академія Аграрних Наук //Національний науковий центр “Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського”.– Харків 2008 – URL://issar.kharkov.ua;</p> <p>8. Кривов В.М. Проблеми управління земельними ресурсами та шляхи його удосконалення // Матеріали круглого столу на тему «Управління земельними ресурсами в контексті стратегії сталого розвитку». – К. – 2015. – 338 с.</p> <p>Допоміжна</p> <p>9. Кривов В.М., Мартин А.Г. Сучасні організаційно – правові проблеми охорони земель і ґрунтів України // Землеустрій і кадастр. – 2017. – №3. – С. 44–48.</p> <p>10. Кривов В.М., Тихенко Р.В. Еколого–економічні аспекти оптимізації структури земельних угідь сучасних агроландшафтів та формування екологічної мережі в ринкових умовах //Матеріали круглого столу на тему «Управління земельними ресурсами в контексті стратегії сталого розвитку». – К. – 2015. – 338 с</p> <p>Інформаційні ресурси</p> <p>11. Земельні ресурси: охорона та раціональне використання https://osvita.ua/vnz/reports/ecology/21092/</p> <p>12. Використання та охорона земель в Україні http://library.kr.ua/orhus/zem.html</p> <p>13. Структура земельного фонду України https://land.gov.ua/info/strukturazemelnohofondu-ukrainy-tadynamika-ioho-zmin/</p> <p>14. Критерії якості земель http://minagro.gov.ua/system/files_0.docx</p> <p>15. Моніторинг земельних відносин в Україні https://land.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/10/monitoring.pdf</p> <p>16. Про порядок консервації земель https://zakon.rada.gov.ua/go/z0117-03</p> <p>17. Організація використання земельних ресурсів http://agroua.net/economics/documents/category127/doc-220/</p> <p>18. Про затвердження Положення про технічний паспорт земельної ділянки https://ips.ligazakon.net/document/view/REG3530</p>
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	36 год. аудиторних занять (з них 24 год. лекцій, 12 год. практичних занять) і 84 год. самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен <i>знати</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ основні терміни та визначення в прогнозуванні використання і охорони земельних ресурсів; ➤ володіння основними методами прогнозування; ➤ знати етапи прогнозування; <p><i>вміти</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ раціонально та ефективно використовувати землі; ➤ володіти основними принципами довгострокового прогнозування; ➤ здійснювати ретроспективний аналіз і давати оцінку соціальноекономічній ситуації; ➤ складати прогнози потреби в території для розвитку різних галузей економіки. <p>Вивчення курсу сприяє розвитку таких <i>надпрофесійних навичок (soft skills)</i>: критичне мислення, професійна самопрезентація, когнітивна гнучкість, формування та відстоювання власної думки.</p> <p>У результаті вивчення курсу здобувачами набуваються такі <i>Фахові компетентності</i>:</p> <p>Знання сучасних засад прикладного ґрунтознавства, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, і передусім земельних ресурсів, а також економічних аспектів законодавства щодо оцінки земель.</p> <p>Сприйняття довкілля як комплексної динамічної екосистеми, володіння методиками інтегрованих ґрунтово-географічних і ґрунтово-екологічних досліджень та оцінки ґрунтів і земель.</p> <p>Поглиблено знати методиками: ґрунтово географічних досліджень, картографування ґрунтового покриву, нормативної та експертної грошової оцінки земель та геоінформаційними методами в одній із галузей землекористування.</p> <p><i>Програмні результати навчання:</i></p>

	<p>Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.</p> <p>Розробляти, керувати та управляти проектами в науках про Землю, оцінювати і забезпечувати якість робіт.</p> <p>Вміти здійснювати екологічну оцінку, аудит, ліцензування, сертифікацію використання природних ресурсів, прогнозувати розвиток екологічних, технологічних, економічних та соціальних наслідків на окремих об'єктах природокористування.</p> <p>Вирішувати практичні задачі наук про Землю (у сфері прикладного ґрунтознавства і нормативної грошової і експертної оцінки земель) з використанням теорій, принципів та методів різних спеціальностей з галузі природничих наук.</p> <p>Оцінювати еколого-економічний вплив на довкілля при впровадженні інженерних заходів та проектувати природоохоронні заходи.</p> <p>Застосовувати методологію інтегрованих ґрунтово-географічних і ґрунтово-екологічних досліджень та оцінки ґрунтів і земель.</p>
Ключові слова	Землі та земельні ресурси, ґрунти земель, охорона земель, землювання, меліорація, землекористування, втрати, протиерозійні заходи, контурно-меліоративна організація території, проект землеустрою, нормативний документ, якісні показники.
Формат курсу	Очний
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з фізики, математики, біології, хімії, ґрунтознавства, земельних ресурсів.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p><i>Лекції</i> з презентаціями (інформативний метод, пояснювально-ілюстративний метод, опора на життєвий досвід).</p> <p><i>Практичні роботи</i> – виконання індивідуальних завдань. Дискусія під час обговорення проблемних питань. Методи аналізу і синтезу. Методи стимулювання інтересу до навчання.</p> <p><i>Самостійна робота</i> – поглиблене вивчення тем курсу, виконання практичних робіт, підготовка до модульного письмового опитування.</p>
Необхідне обладнання	Ноутбук, мультимедійний проектор.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ практичні роботи: максимальна кількість балів <u>60</u> (6 практичних робіт оцінюються максимум по 10 балів). Практичні роботи студенти письмово виконують у зошиті, захищають усно (відповідаючи на питання викладача); ✓ контрольні заміри (модулі): максимальна кількість балів <u>40</u> (2 модулі по 4 питання, кожне з яких оцінюється максимум по 5 балів). Модулі студенти виконують письмово. <p>Залік оформляється за сумою набраних студентом упродовж семестру балів. Підсумкова максимальна кількість балів: <u>100</u></p> <p>Академічна доброчесність: Списування, втручання в роботу інших студентів – приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Усі пропущені практичні заняття необхідно виконати. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на модульному письмовому опитуванні, захисті практичних робіт. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях; недопустимість пропусків і запізнь на заняття;</p>

	<p>користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування, несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p><i>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</i></p>
Питання на модулі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Земельно-ресурсний потенціал України. 2. Роль і місце програмно-цільового підходу в реалізації державної політики щодо використання та охорони земель. 3. Принципи охорони земель та їх раціонального використання. 4. Порядок розроблення програм використання та охорони земель. 5. Теоретичні основи розподілу земель за цільовим призначенням. 6. Проблеми встановлення цільового призначення земельних ділянок. 7. Сучасний класифікатор цільового призначення земельних ділянок. 8. Теоретико-методологічні підходи до зонування земель 9. Прогнозування використання земель на національному рівні. 10. Складання тематичних регіональних схем використання і охорони земельних ресурсів, розроблення протиерозійних басейнових схем. 11. Планування організації охорони земель на локальному рівні. 12. Оцінка продуктивного потенціалу сільськогосподарського землекористування. 13. Порядок відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва при вилученні земель. 14. Втрати сільськогосподарського виробництва, спричинених погіршенням якості земель. 15. Проблеми реформування земельних відносин та управліннями землекористуванням в сучасних умовах. 16. Сутність еколого-економічної оптимізації використання та охорони земель сільськогосподарського призначення. 17. Основні заходи і прийоми, що входять до складу протиерозійних комплексів. 18. Класифікація типів, підтипів, різновидностей схилів. 19. Нормативи і правила контурної організації території. 20. Організаційно-правові проблеми розроблення проектів землеустрою, що забезпечують екологоекономічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. 21. Порядок розроблення проектів із землеустрою, що забезпечують екологоекономічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. 22. Формування оптимального співвідношення сільськогосподарських культур у сівозмінах різних ґрунтово-кліматичних зонах України. 23. Методичні засади проектування екомережі як головного інструменту збереження та відтворення природних ландшафтів. 24. Наукові підходи щодо відновлення та підвищення родючості ґрунтів.
Опитування	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершення курсу.</p>

Схема курсу

Тиж- день	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література (№ джерел)	К-ть год.
1	Вступ. Реалізація земельної політики щодо використання та охорони земель.	Лекція	1,8	2
	Аналіз правової бази охорони земель та ґрунтів в Україні.	Пр/р 1	9	2
	Досвід охорони земель та їх раціонального використання за кордоном.	С/р	7, 10-14	7
2	Наукове обґрунтування розподілу земель за цільовим призначенням, формування раціональної системи землеволодіння і землекористування.	Лекція	1, 9	2
	Особливості землекористування Карпатського регіону України.	С/р	12	7
3	Прогнозування, планування і організація раціонального використання та охорони земель на національному, державному та локальному рівнях	Лекція	1, 5	2
	Аналіз проектів організації раціонального використання та охорони земель	Пр/р 2	2	2
	Охорона земель та їх раціональне використання у Львівській області	С/р	12-17	7
4	Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва при вилученні земель.	Лекція	5	2
	Особливості лісгосподарського землекористування.	С/р	8	7
5	Прогнозування як функція управління земельним ресурсами	Лекція	3	2
	Аналіз форм прийняття управлінських рішень.	Пр/р 3	3	2
	Специфіка використання різних методів прогнозування при прийнятті управлінських рішень.	С/р	9, 11-18	7
6	Прогнозування тенденцій землекористування на основі згладжування часових рядів	Лекція	6	2
	Аналіз особливостей управління землями сільськогосподарського призначення.	С/р	6	7
<i>Написання модуля 1.</i>				
7	Організація території сільськогосподарських підприємств, установ і організацій з метою еколого-економічної оптимізації використання та охорони земель сільськогосподарського призначення.	Лекція	3	2
	Аналіз проектів еколого-економічної оптимізації використання земель.	Пр/р 4	3	2
	Прогнозування природоохоронних заходів на регіональному рівні.	С/р	8	7
8	Удосконалення структури і розміщення земельних угідь, посівних площ, систем сівозмін, сінокосо- і пасовищезмін.	Лекція	3	2
	. Схеми землеустрою у системі прогнозування та планування використання й охорони земель.	С/р	9	7
9	Схеми землеустрою у системі прогнозування та планування використання й охорони земель.	Лекція	7	2
	Проекти землевпорядкування спрямовані на раціональне використання земель.	Пр/р 5	7	2
	Охорона земель в Україні.	С/р	7, 11	7
10	Прогнозування кризових явищ у землекористуванні на основі експертних методів.	Лекція	10	2

	Кризові явища у землекористуванні.	С/р	10	7
11	Прогнозування природоохоронних заходів на регіональному рівні	Лекція	1-4, 7	2
	Оцінка використання природних ресурсів. Зонування територій.	Пр/р 6	4	2
	Обґрунтування еколого-економічних заходів на регіональному рівні. Прогнозні заходи на регіональному рівні.	С/р	5	7
12	Розробка та здійснення заходів для збереження природних ландшафтів, відновлення та підвищення родючості ґрунтів, рекультивація порушених земель і землювання малопродуктивних земель.	Лекція	7	2
	Меліорація порушених та малопродуктивних земель.	С/р	2	7
	<i>Написання модуля 2</i>			